

י"ח בסיון תש"ף, 10.6.2020

גיליון מס' 713

פרשת שלח

איך נספר את הסיפור?

מאת חיימי הפנברג, שלפים

מן ההשוואה בין שני סיפורי המרגלים שנקראים השבת עולה תובנה מעניינת. סיפור הריגול בפרשה מתאר מבצע שמבחינת הצד המודיעיני שבו - עבר בהצלחה מרובה. אילו היה זה מבצע של השב"כ או המוסד, הוא היה נכנס לסיפורי המורשת של היחידה. מה יש לנו שם?

1. קבוצה גדולה של מרגלים שקשה להסתיר אותה מן העין

2. ה"מרגלים", נציגי השבטים, "אנשים" וראשי בני ישראל, הם כנראה אנשים מבוגרים ומכובדים ולא בדיוק בעלי פרופיל של מרגלים מנוסים וחשאיים כפי שהיינו מדמינים. ובכל זאת:

- הם משוטטים בארץ לאורכה ולרוחבה ללא מפריע במשך ארבעים יום ולא נתפסים.
- הם מביאים מידע רלוונטי ותשובות לשאלות שנתנו להם, והם "מתחזקים" ומבצעים את המשימה שהוטלה עליהם על הצד הטוב ביותר.

למרות ההצלחה הצבאית המסחררת, פרשת ריגול זו הפכה למפלה איומה שסכנה את העם בכליה, הותירה את ישראל במדבר ארבעים שנה, וגבתה הרבה קורבנות בנפש. הפרשנות הדתית, הפוליטית והצבאית שעלתה כמסקנה מן הנתונים היבשים, הביאה לרוח של תבוסה וכפירה בטובה.

ארבעים שנה לאחר מכן, כשיהושע עומד להכניס את העם לארץ, ושולח אף הוא מרגלים שמשימתם "לִכְנֹּךְ רְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאֵת יְרִיחוֹ" (יהושע ב,א), מה יש לנו?

1. רק שני מרגלים

2. "מרגלי חרש", כלומר אנשים מיומנים לתפקיד כזה. ובכל זאת:

- עוד באותו הלילה, שירות הריגול הנגדי של מלך יריחו מגלה את נוכחותם ומחפש אחריהם. הם נמצאים בסכנת חיים וניצלים רק הודות לרחב שמחביאה, מגניבה, נותנת עצה וגם גובה תשלום.
- "וַיֹּאמְרוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ כִּי נָתַן ה' בְּיַדְנוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ וְגַם נִמְגְּוָה כָּל יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ" (יהושע ב, כד). הדיווח של המרגלים מבוסס אך ורק על דבריה של רחב - אישה, אחת, זונה, שאמנם מתגלה כאשה פקחית, אך בהתחשב ברוח אותם הימים, פלא שכלל החשיבו את דבריה כמקור אמין. אפשר לומר שיש כאן כישלון מודיעיני מהדהד. ההצלחה היחידה שניתן לזקוף לזכות המרגלים בעניין המשימה היא שהם נותרו בחיים כדי לדווח עליה.

למרות המחדל הצבאי, פרשת הריגול הזו דחפה את העם לחצות את הירדן בבטחה, לכבוש את יריחו ולפתוח במסעות כיבוש מוצלחים בשבע השנים הבאות.

מה משקפים הסיפורים הללו? ברובד ראשוני ניתן לומר שלא ההצלחה הצבאית היא העיקר, אלא האמונה בה, ושכוונות ומורל חשובים יותר מן האירועים כשלעצמם. בעיני יש כאן רובד נוסף – המרחק בין המעשה, לתוצאות, מרחק שמבטא את הפער שבין העובדות האובייקטיביות, לבין ה"נרטיב". הפרשנות שמעניק הסיפור שנטווה סביב העובדות.

המרגלים של משה בחרו לספר סיפור של פחד, הפחדה ופסימיות | המרגלים של יהושע בחרו לספר סיפור של בטחון, הצלחה ואופטימיות. ואיזה סיפור אנחנו מספרים לעצמנו?

כלאום וכדת, האם המודעות לכך שאנו בוחרים לספר את הסיפור שלנו באופן מסוים יכולה להפוך אותו לגמיש יותר, ולתמוך ביכולת שלנו להקשיב לסיפור שמישהו אחר טווה? האם נעז לשנות את הסיפור אם נגלה כי הוא אינו תומך בנו, אלא להיפך?

כפרטים, האם אנחנו מצליחים להתבונן בסיפור שלנו, לעשות הפרדה בינו לבין העובדות היבשות, ולראות איך שילבנו אותן בסיפור הפרטי?

האם נוכל לשפר יחסים בין אישיים מתוך הבנה שלזולת יש את הסיפור שלו, מתוך רצון להאזין לסיפור שלו ולתת לו זכות קיום, במקביל למציאות כפי שאנחנו תופסים אותה? מתוך עיון מחודש בסיפורי הריגול של השבת נמצא אולי דרך להפיק לקחים שנוגעים לחיים שלנו היום, כאן בארץ, כעם שיש לו היסטוריה ומסורת, וכאזרחים בעלי רצון לנהל חברה מתוקנת.

חיימי הופנברג (55) נשוי לאבישג ואב גאה לשלושה בנים. מורה לחינוך מיוחד בבית ספר שק"ד-דרכא בשדה-אליהו וגר בשלפים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום unsubscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il